

ΛΕΥΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑ

Μή βιάζεσαι, θάρρη μιὰ μέρα
Ἐλεύθεροι ν' ἀνταμωθοῦμε
Κ' ἐλεύθεροι καὶ οἱ δύο νὰ ποῦμε
Ὅτι δὲν εἴπαμε ἐδῶ πέρα.

Μέσα στὸν ἄπλαστον αἰθέρα,
Ποῦ ξένοι ἀπ' τὸ κορμὶ θὰ ζοῦμε,
Ὅταν λαμπρὰ θὰ φωτισθοῦμε
Ἀπ' τὸ μεγάλο μας πατέρα,

Ψυχὴ ὠραία καὶ τρισαγία,
Τότε θὰ νοιώσης τὴ μαγεία
Τοῦ πλέον ὀνειρεμένου μύρου.

Τότε ἡ ψυχὴ μου, Ἄριελ, πάντα
Θὰ τραγουδῇ ἐσέ, ὦ Μιράντα,
Μέσα στὴν ἔκταση τοῦ ἀπείρου.

M. A. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΔΥΟ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἀνέβαιναν οἱ ψυχές ἀπὸ τὴ μαύρη τὴ γῆ, καὶ στὸν Πλάστη μπροστὰ τὰ ἔργα τους καταθέτανε, τὸ τί ἄφησε στὸν Κάτω Κόσμο ἢ καθεμιὰ, στὰ γλιστερὰ μονοπάτια του πόσα πατήματα, πόσους στὰ πελάγη του φάρους. Ἐρχεται καὶ ψυχὴ καταπονεμένη καὶ θλιβερή, καὶ τρέμοντας ποῦ ἔργο νὰ Τοῦ δείξῃ δὲν εἶχε, σιμῶνει τὸν Πανάγαθο Πλάστη

— Φαντάζεσαι πῶς σημάδι δικό σου στὸν Κάτω Κόσμο δὲν ἔμεινε, τοῦ εἶπε ὁ Πλάστης, κι ὅμως ἂν ρίξεις ματιὰ κατὰ κεῖνα τὰ βάθια, θὰ προστάξω ἄγγελο νὰ χύσῃ φῶς οὐράνιο στὰ σκότη τους, νὰ σοῦ φανερώσῃ τίς δύο εἰκόνες ποῦ ὀλοζώντανες ἄφησες μέσα σὲ μνήμες ἀνθρώπων πολλές.

Κ' ἔρριξε ματιὰ ἡ ψυχὴ κατὰ τὰ βάθια ἐκεῖνα, κι ἀνάμεσα ἀπὸ σύννεφα θεοσκότεινα πρόβαλε εἰκόνα τριγυρισμένη ἀπὸ κατὰλαμπρο φῶς, ἀγόρι χαριτωμένο μ' ὅλα τῆς ζωῆς τὰ κινήματα στὸ κορμὶ του, μ' ὅλη τῆς χαρᾶς τὴ λάμψη στὸ πρόσωπο, τῆς ἀθωότητας τὴ γαλήνη στὴν ὄψη. Γύρω του σὰν χορὸς ἀγγελοῦδια ἔπαιζαν ὄνειρα πλῆθος κ' ἐλπίδες, καὶ τρέχοντας τὰγόρι ἀπ' ὄνειρο σ' ἐλπίδα κι ἀπ' ἐλπίδα ὄνειρο, ἔφεγγε ἡ ὄψη του ἀπὸ συγκίνησης αἴσθημα κρύφιας, σὰν αὐγῆς ἀναλαμπὴ ἀπ' ἀφανέρωτο ἥλιο.

Σιγὰ σιγὰ κι ἀθόρυβ' ἀφανίζεται στὰ σκότ' ἡ εἰκόνα, καὶ δίπλα φαίνεται ἄλλη, φωτερὴ κι αὐτὴ ὀλοτρόγυρα, μὲ μορφὴ ἀνθρώπου στὴ μέση θλιμμένου καὶ σκυφτοῦ ἀπὸ σταυρὸ ποῦ σήκωνε στὸν ὦμο βερῦ. Ἄντις ὄνειρα κ' ἐλπίδες, μύρια χορεύανε γύρω του μαῦρα δαιμόνια, ποῦ ἄλλα μὲ περιγέλοια τὸν πλῆγωναν καταχθόνια, πέτρες τοῦ σφεντόνιζαν ἄλλα, κι ἄλλα κρυφοθέτανε στὸ δύσκολο δρόμο του ἀθώ-

ρητα μπόδια. Καὶ κείνος, πίκρα ὄλος κ' ὑπομονή, ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορό του δίχως κακία, δίχως ὀργή, μὰ καὶ δίχως χαρᾶς ἄλλο σημάδι παρὰ τὴν ἐνθύμηση τῶν ὀνείρων καὶ τῶν ἐλπίδων, ποῦ ἔλαμπε ἀκόμα στὴν ὄψη του σὰν ἡλίου βασιλεμένου ἀχτίδα ὑστερινή.

— Αὐτὲς οἱ δύο εἰκόνες εἶναι τὸ ἔργο ποῦ ἀφῆκες καὶ σύ, κι ἄλλες πολλές ψυχές στὸν Κάτω τὸν Κόσμο, εἶπεν ὁ Πλάστης. Εἶναι ἔργο ποῦ τὸνομα σας δὲν τὸ δοξάζει, ποῦ κάμνοντάς το πῶς ἔχει τὸ σκοπὸ του δὲν τὸ θαρρεῖτε. Κι ὡς τόσο γίνεται μὲ πόθο καὶ μ' ἀναστεναγμὸ, καὶ βλέποντάς το μύριοι ἐκεῖ κάτου διαβάτες μαζεύουνε δύναμη νὰ περάσουν ἀφοβὰ τὸν ἴδιο τὸ δρόμο.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΕΞ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ

Η ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΟΥ ΦΑΟΥΣΤ

Κατὰ τὴν ἐν Λονδίῳ πολυχρόνιον αὐτοῦ διαμονήν, ὁ Γκουνὼ ἔγραψε γαλλιστὶ ἐν ἀγγλικῇ ἡμερηίδι σειράν λίαν ἐνδιαφερόντων ἄρθρων ἐπὶ τοῦ Φάουστ, οὗτινος ἐωρτάσθη πρό τινας ἢ χιλιοστὴ παράστασις.

«Κατὰ τὸ 1855, διηγεῖται ὁ Γκουνὼ, ἤμην 37 ἐτῶν, τὰ δὲ τρία ἔργα τὰ ὁποῖα ἕως τότε εἶχον παραστήσει δὲν μοῦ εἶχον εἰσφέρει λεπτόν, ἐκτὸς τῶν γλισχρῶν δικαιωμάτων συγγραφῆς κατόπιν λίαν μικροῦ ἀριθμοῦ παραστάσεων. Ἡ ἐργασία ἦτο ἐπίσης ἀναγκαία καὶ διὰ τὸ θυλάκιόν μου καὶ διὰ τὴν κεφαλὴν μου. Εἶχον ἀναγνώσει τὸν Φάουστ τῷ 1838, εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν καὶ ὅταν, τῷ 1839, ἀπῆλθον εἰς Ρώμην, ὡς βραβευθεὶς ἐν τῇ μουσικῇ συνθέσει καὶ ὡς ὑπότροφος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, συναπέφερα τὸν Φάουστ τοῦ Γκαίτε. Δεκαεὶ ἔτη βραδύτερον δραξάμενος τῆς εὐκαιρίας ὁ ποιητὴς Ἰούλιος Μπαρμπιέ μοὶ εἶπε :

— Ἀγαπητέ μοι, ἐὰν θέλῃς νὰ κάμῃς ἕνα Φάουστ, εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν σου.

Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον, ἤρχισα νὰ ἐργάζωμαι, εὐτυχῆς ὡς ἐν γάμῳ ἐξ ἔρωτος. Ἡ σελήνη αὐτὴ τοῦ μέλιτος δὲν ἤργησε νὰ καλυφθῇ ὑπὸ νεφῶν. Αἱ ἐλπίδες μας ἐστράφησαν πρὸς τὸ Λυρικὸν Θέατρον. Εὐφύης καὶ εὐδαίμων διευθυντῆς του ἦτο τότε ὁ Καρβαλώ. Ἐσπέραν τινα ἐπήγαμεν εἰς τὸ θέατρον ὅπως ὀμιλήσωμεν μετ' αὐτοῦ. Ἐφθάσαμεν εἰς ἐν διάλειμμα ἦτο ἐπὶ σκηνῆς. Ὁδηγήθημεν παρ' αὐτῶ μᾶς ὑπεδέχθη μὲ πολλὴν χάριν καὶ τρόπον δεικνύοντα ὅτι τὸ ταμεῖον εἶνε πλῆρες. Μετὰ τὸ διάλειμμα τὸν ἀπεχαιρετήσαμεν, ὀρίσαντες προσεχῆ συνάντησιν. Διακινδυνεύει τις μεγάλα κέρδη μὲ χαρακτῆρας ὡς τὸν τοῦ Καρβαλώ, διότι ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει φλόξ πρωτοβουλίας, ἧς ἄνευ οὐδὲν τὸ βιώσιμον ἐν τῇ τέχνῃ. Μετὰ λίαν προφανοῦς συμπαθείας ἐδέχθη ν' ἀναδιβάσῃ τὸν Φάουστ ἐπὶ σκηνῆς. Ὁ ζῆλος μου ἐδιπλασιάσθη καὶ μετὰ ἐν ἔτος σχεδὸν εἶχον συνθέσει τὸ ἥμισυ τοῦ ἔργου. Ἡμέραν τινα τὸν ἐπεσκέφθη εἰς τὸ γραφεῖόν του μὲ ὑπεδέχθη περίφροντις.

— Τί τρέχει;

— Ἄ! φίλε μου! δὲν ἠμπορῶ νὰ παίξω τὸν Φάουστ.

— Ἄ! μπᾶ! Καὶ διατί;

— Διότι ὁ γείτων μου διευθυντῆς τοῦ θεάτρου τῆς Πύλης Ἀγ. Μαρτίνου ἀγγέλλει ἕνα Φάουστ, ὅστις ἔσται ἕτοιμος πρὸ τοῦ ἡμετέρου καὶ θέλει προεξοφλήσῃ κατὰ πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ.

— Μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ κοινὸν τὸ ὁποῖον θὰ ἴδῃ ἐν χονδρὸν μελοδράμα τοῦ βουλευτῆρος καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἀκούσῃ μίαν ὄπεραν εἰς τὸ θέατρον σας εἶνε δύο λίαν διάφορα κοινά, ἐξ ὧν τὸ ἐν δὲν θὰ ἐπιδράσῃ διόλου ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

— Ἀδιάφορον, ἡ Πύλη Ἀγ. Μαρτίνου θὰ ἀναπτύξῃ πολυτελεῆ σκηνογραφίαν καὶ φαντασμαγορίαν, καθ' ὧν ἀδυνατῶ ν' ἀγωνισθῶ.

Ἐπανήλθον οἴκοι, ἀγνοῶν εἰς ποῖον ἄγιον νὰ ἀρσοιωθῶ. Καθ' ὁδόν, μοὶ ἐπήλθεν ἡ ἰδέα νὰ ὑπάγω εἰς τὸν Ἀλφόνσου Royer, διευθυντοῦ τοῦ Μελοδράματος. Μοὶ ἀντέλεξεν ὡς ὁ Καρβαλώ (πλὴν τῶν ἀφορώντων τὸν πλοῦτον τῆς σκηνογραφίας) καὶ ἡρνήθη νὰ δεχθῇ τὸ ἔργον.

Μετὰ τινας ἡμέρας ἐπανεῖδον τὸν Καρβαλώ ὅπως κατευνάσῃ τὴν λύπην μου μοὶ ἐπρότεινε νὰ μελοποιήσω ἔργον τι τοῦ Μολιέρου.

— Εἶμαι, ἀπεκρίθη, ὡς ἐραστῆς ἀπεχωρισμένος τῆς ἐρωμένης του καὶ ἀνάξιος νὰ συλλογισθῇ ἄλλην.

Ἄλλ' ὁ Μολιέρους ἔθελε τὸ πνεῦμα μου καὶ ἐμελοποίησα τὸν «Ἀκούσιον ἱατρὸν» ταχέως καὶ ἐπιτυχῶς ἀναδιεασθέντα ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Ἐν τούτοις ὁ Φάουστ τοῦ Ἀγ. Μαρτίνου εἶχεν ἀποθάνει. Ἀνεθάρρησα καὶ ἐπεσκέφθη τὸν Καρβαλώ. Περιχαρῆς ἐξήλθον τῆς οἰκίας του.

— Τώρα, μοὶ εἶπεν ὁ διευθυντῆς, δυνάμεθα ἀφόδως νὰ ἀγγείλωμεν τὸν Φάουστ μας. Ἐνθουσιωδῶς ἐπανελάβον τὸ διακοπὲν ἔργον μου. Ὁ Φάουστ ἐδόθη κατὰ πρῶτον τὴν 19 Μαρτίου 1859, ἀμιμήτως ὑποδυσείσης τὴν Μαργαρίταν τὴν Κας Καρβαλώ.

Τὸ κοινὸν ἔμεινε ἀναποφάσιστον ἐνώπιον τοῦ ἀριστουργήματος τούτου, τὸσον ἀνομοίου πρὸς ὅσα συνήθως ἤκουεν, ἢ δὲ κριτικῆ, ἐνοήσασα αὐτὸ ὀλιγώτερον τοῦ κοινοῦ, τὸ ἔκρινε μετ' αὐστηρότητος, τὸ μειδιάμα σήμερον προκαλούσης. Ὁ Γκουνὼ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ μετὰ τοῦ Ἀγγλοῦ Swift: «Ἀναγνωρίζῃ τις μίαν μεγαλοφυΐαν ἐκ τοῦ ὅτι ὅλοι οἱ εὐθέεις τὴν μάχονται». Ὁ χρόνος μόνος σταθμίζει ἀκριβῶς τοῦ νοδὸς τὰ ἔργα καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ τῆς κριτικῆς ὅτι ὁ Προυδὼν ἔλεγε περὶ τῶν ἐπιτροπῶν «ὅτι εἶνε τὸ σάβανον ὄλων τῶν ἰδεῶν».

Ἐν στιγμῇ τρυφερᾶς ἐκχύσεως καὶ παρησίας, εὐρισκόμενος ποτε ὁ Γκουνὼ παρὰ φίλῳ τοῦ τινι, τῷ εἶπε διὰ προσφρητικῆς φωνῆς :

— Θαυμάζεις τὸν Φάουστ, φίλε μου. Ὅταν ἀποθάνω θὰ ἀνεύρουν ἐν αὐτῷ τὴν ψυχὴν μου. Ὁ Φάουστ θὰ διαφύγῃ τὴν ἀστασίαν τοῦ συρμοῦ, διότι εἶναι ἔργον ἀληθοῦς συγκινήσεως, ἀπλότητος, πίστεως καὶ ἔρωτος, πρωτίστως δὲ ἀνθρώπινον. Εἶνε ἀθάνατος, διότι ὅτι εἶνε ἀνθρώπινον εἶναι ἀθάνατον. Ὁ Γκουνὼ ἐπίστευεν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.